

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN

SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN

(8:de årg.)

Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnokongressens Verkställande Utskott.

Stockholm 1912, A.-B. Arbetarnes Tryckeri

<p>Nr 8 Augusti</p>	<p><i>Prenumerationspris:</i> 1: 20 pr helt år, 60 öre pr halvt och 30 öre pr fjärdedels år. Lösnummer 10 öre.</p>	<p>Redaktör: Anna Lindhagen.</p>	<p>Morgonbris' expedition: SIGNE SVENSSON, Upplandskatan 85, 4 tr., Stockholm. Annonser å sista sidorna pris 15 öre pr mm.</p>	<p>1912</p>
-------------------------	--	--------------------------------------	---	-------------

Olympiska spelen.

Intet hopp om en rättvisare värld, ingen dröm om lycka har någonsin saknat föreställningen om en mänsklighet, levande i sundhet och ägnande kroppen sin vård likaså väl som själsförmögenheterna.

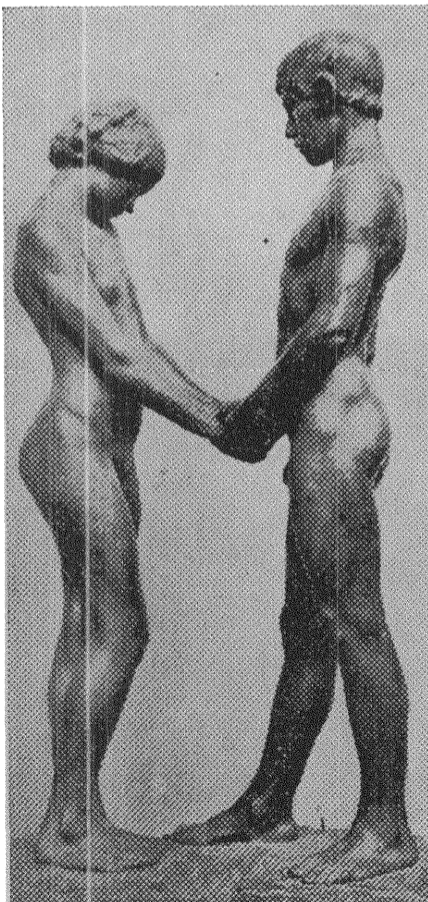
En sådan kroppskulturens fest som vi här i vårt land denna sommar fått fira, då hit samlats något av det yppersta olika länder ha att framvisa av styrka, uthållighet och smidighet, är därför ett av trappstegen till den höga Jakobsstege, som leder till förverkligandet av våra drömmar.

De flesta av oss, om icke alla, även de mot träning mest misstroende hava nu, sedan vi läst därom eller själva med egna ögon förvissat oss därom, blivit övertygade att detta sportandet, som resultat i olympiska spelen, icke var något sportfånari. Nej, det var verkligen en fortsättning av hellenisk anda, av gammal god uppskattning av kroppshärdandets betydelse.

De olympiska spelen ha också övertygat därom, att icke blott vår svenska gymnastik, vars innersta mening ligger i måttfullhet, är en idrott, vacker att se på, utan att ock den mest genom tävling med andra forcerade rörelse kan bli mycket vacker. De som tävlade i löpning t. ex. höllo sig raka och smidiga i språnget, och somliga sprungo så vackert, att det var en verklig fröjd att se uppå. Eller hur ståtligt kan ej ett stavhopp göras, ett spjut kastas eller skivan slungas i diskuskastning!

Betydelsen av de moderna olympiska spelen, som nu gått av stapeln för femte

gången, ligger även däri, att de i ganska hög grad kunna sägas vara en demokratisk inrättning. Med undantag av den speciella tävling, som kallas den moderna femkampen t. ex., där det fordras så gott som ett visst specialyrke, nämligen officerens, för att kunna bli skicklig både i ridning, skjutning, fäktning, simning och terränglöpning, så kan ju åter vem det vara månde, vilken sysselsättning han än har, slå rekordet

„UNGDOM.” Skulptur av Carl Eldh.

i en mängd övriga tävlingsbranscher inom de olympiska spelen — såsom ju ock erfarenheten visat.

* * *

Undertecknad hörde till dem, som i likhet med så många andra ansåg sig sätta idrotten så högt, att den borde utföras bara för sin egen skull, men att någon tävlan icke vore något djupare intressant. Men när man sett själv, så har man fått en annan åsikt, och man måste instämma i den gamla visa regeln: det ena goda förskjuter icke det andra. Det goda i att människor fullt ut och med entusiasm kunna njuta och hava nytta av all sorts kroppsrörelse i och för sig förhindrar icke att det bör finnas en särskild skara, som driver på mänsklighetens sinne för denna idrott, genom att underkasta sig den intensiva ansträngning, som ligger i tävlan. Det är nog ingen njutning att springa Marathonloppet, men säkerligen sporrar denna våldsamma kraftansträngning hos några få individer i någon grad mänsklighetens vilja till att utveckla sina kroppskrafter i högsta möjliga mått. Däremot har verkligen en lekman svårt att förstå, varför ett sådant lopp skall företagas under dagens hetaste timmar med den speciella risk, som hettan medför, vilket ju också ledde till en så sorglig följd vid Marathonloppet här i Stockholm, att en av deltagarna satte livet till.

Även ur demokratisk synpunkt hade en del av spelens förläggande till de tidigare aftontimmarna varit önskvärt. Man kunde visserligen på ståplats få komma in för en så pass billig avgift som en krona, men hur ytterst få av alla intresserade kunde begagna sig där-

av, då spelen inom Stadion slutade redan vid femtiden, och således såväl verkstads- som kontorsfolk och med dem jämställda voro hindrade av arbete.

Det gör en ont om alla i Stockholm och dess närhet, som haft dessa festligheter så lockande nära inpå sig och ändå dock intet alls haft beröring därmed. — Jag mötte en arbetarehustru, vallande två små barn å de överfyllda gatorna åt Stadion till. Hon väntade på mannen, som lyckats komma in själva Marathondagen, den enda dag han var ledig, men inte kunde man ha råd att gå hela familjen, och ingen tjänsteande fanns ju heller att lämna småbarnen till. — Jag mötte en gosse just i femtonårsåldern, då Stadion måste vara något särskilt lockande, men icke hade han fått komma dit. Ingen hade föreslagit honom det, och dessutom var det omöjligt: han var redan ute i arbete. Hur skall icke en sådan gosse avundas en scout hans lyckliga liv eller de lyckliga syskon, som föräldrar taga med sig ett par gånger helt anspråkslöst på ståplats bara, men ett minne för livet blir det i alla fall.

* * *

Må vi nu åter påminna oss olympiska spelens solsidor, däribland den för oss svenskar speciellt soliga sidan av saken, att vi utmärkte oss såsom vådligt duktiga idrottsmän i allmänhet och ej blott på den berömda svenska gymnastikens område. Av alla nationer stodo vi helt enkelt främst.

Utom nu det ärofulla i själva detta faktum, så måste man ju nu för tiden göra politik av allting. Med andra ord, den tanken gör sig osökt påmind att en av ett lands största fredsgarantier är att det utmärker sig och inger respekt.

Något av politik spelade också in på ett annat sätt, mer direkt. Finnarna, som i förbigående sagt hade att uppvisa mycken smidighet och uthållighet, äro ju ej tillåtna längre att bära någon egen fana. Vitt, blått och rött, »vi blevo ryssar», är nu deras vemodiga, officiella tecken. Visst togo de finska kvinnliga gymnasternas käckhet och grace åskådarna med storm, men intrycket därav blev alldeles säkert så mycket intensivare därför, att de finska kvinnorna voro den enda gymnastiktrupp, som tågade in utan fana. Likaså, när Björneborgarnas marsch hade sjungits till slut å sångarfesten i Stadion, voro ovationerna ostentativa, och flera rop höjdes på »Björneborgarnas marsch da capo!»

Även det bästa kan föra ont med sig. Och det lurar en fara i officiella, internationella tillställningar, sådana som olympiska spelen, att andan däröver skall bli va alltför korrekt officiell. Sådana spontana uttryck av entusiasm för frihet, som ovan berörda, voro därför en sannskyldig glädje att vara vittne till. Mätte de olympiska spelen, som komma att fortsätta sin ärofulla vandring från land till land, aldrig tappa bort sin demokratiska mening! Och mätte i vårt land avläggare därav — av högt intresse för kroppskultur och idrott — vilket väl blir en följd av att Sverige

haft äran att hysa de olympiska spelen som gäst, föras ut till allt folket i vidare och vidare kretsar!

Anna Lindhagen.

Sommarblund.

Av Ola Hansson.

Doften stiger solvarm,

Torr och tung,

Där jag blundar till bland

Barr och ljung.

Tallar, som dämpat solljus

Spelar på;

Elimlen däruppe lysande

Sommarblå.

Slumrande tyst i skogen,

Slumrande tyst!

Liksom ett barn, som sover,

Av moder kysst.

Känner jag slummern sjunka

Varm och tung,

Där jag blundar in bland

barr och ljung.

(Dikter på vers och prosa.)

Solen människans vän och läkare.

För att i verklighet bevisa solens härliga egenskaper och verkningar, vill jag här anföra min erfarenhet, såväl vad mig själv beträffar som hela min familj. Den första tiden av vårt äktenskap bebodde vi en liten nätt lägenhet, som låg åt solsidan. En vacker trädgård med gröna gräsmattor, blomsterrabatter och fina sandgångar hjälpte till att försköna vårt lilla paradiset. Vi voro då friska, hurtiga och glada. Jag älskade solen och klagade ej över den starka hettan om sommaren. Slutligen började familjen att förökas, vi ansågo lägenheten för trång och måste se oss efter någon annan. Vi hyrde en större och rymligare men utan sol. Man sade: »Det gör ingenting. Lägenheten är stor och luftig och således utan anmärkning.» Alltså inflyttade vi med våra tre småtingar. Första året märktes just ingenting nämnvärt. Andra året började mina vackra krukväxter att dö ut. Barnen, som förut varit friska med rosiga, röda kinder, började att bli bleka och föreföllo dystra och klenmodiga. Nu besannades orden: »När solens ljus går bort, kommer sjukdomens mörker in.» Vår äldsta gosse blev framåt sommaren sjuk. Vi måste anlita läkaren, som sade

oss vad vi fruktade att få höra, vi hade ingen sol. Någon tid därefter sjuknade vårt yngsta barn, en liten gosse på ett år. Fastän läkaren gjorde sitt bästa, kunde gossen dock ej räddas. Vi måste lämna vår lille älskling, han måste dö. Då jag i min förtvivlan frågade läkaren om orsaken till, att vi nu hade så sjukligt i familjen, då vi förut varit så friska, yttrade han: »Skaffa er en annan lägenhet, ty nu om ej förr, behöver ni sol, om ej dessa spåda plantor skola dö ut.» Vi måste dock enligt hyreskontraktet bo även detta året till slut. Man kan därför tänka sig vår stora sorg, då vår äldsta gosse på nytt insjuknade, denna gång mycket allvarligare än förut. Då vi nu igen måste hämta läkaren, var det med allvarlig stämning han sade: »Nu vore en lägenhet åt solsidan mera värd för er än något annat, ty nu behöfve gossen sol, vars verkningar skulle uträtta mer än all medicin. Som det nu är, kan ni ej gå ut med honom och har ni icke en enda solstråle.» Åter igen solen. Jag riktigt darrade av fruktan för, vad följderna skulle bli. Slutligen lade sig sjukdomen, och faran var avvärjd för denna gång. Då vår lilla gosse nu var på bättringsvägen, började jag själv att känna sjukdomssymptomer. När jag nu för fjärde gången måste besöka läkaren, blev det åter igen detsamma. Jag höll på att angripas av en elakartad sjukdom, och rådet lydde: »Ut på landet, där ni kan få sol, mycken sol samt skogsluft, men framför allt sol, sol, sol!» Då vi äntligen efter två månaders vistelse på landet överyunnit faran, inflyttade vi på hösten 1907 i en annan, mycket solig lägenhet. Det blev med ens en förändring med oss alla. Barnen blevo friska och krya, ja med ett ord, hela familjen fick ny livskraft. Se här vad doktor Sol förmådde utföra. Någon torde anmärka: »Huru många få ej bo i lägenheter utan sol? Tänk på de stora städerna, där särskilt de fattiga få bo i små, mörka, trånga bostäder, där solens strålar aldrig tränga in.» Mycket riktigt: Men då frågas: »Varför grasserar lungsoten och tuberkulosen i så betydande grad just ibland dessa? Varför fins det så många bleka, lidande barnansikten ibland de fattiga? Giv dessa små tillfälle att dagligen behandlas av doktor Sol samt erhålla stärkande föda.» Kunde alla de som nu nödgas tillbringa sitt liv i dessa små, mörka, trånga kyffan, erhålla soliga och sunda bostäder, skulle nog Sveriges befolkning bli ett starkare och friskare släkte än det nu är. Du, som kan få solskenet in i ditt hus, undanröj allt, som hindrar dess inträngande! Solen är liksom luften människans vän. Hon bevarar vårt liv genom att fördärva många av hälsans fiender, som överallt lura på oss. Solens strålar giva hälsa och liv åt allt levande. Kom ihåg, att rent vatten, frisk luft och ett av solen upplyst hem skola bespara många omkostnader och giva dig hälsa och styrka, som icke kan köpas för penningar!

Alma Jäger.

Nattarbetslagens inverkan på arbeterskornas arbetsvillkor.

Utredning utförd av K. Kommerskollegii avdelning för arbetsstatistik.

Utredningen begärdes av Socialdemokratiska kvinnokongressens arbetsutskott år 1911. Det framhölls därvid, att undersökningen borde avse inhämtandet av uppgifter angående antalet av de kvinnor, som på grund av lagens ikraftträdande avskedats eller av annan anledning lämnat sin dittillsvarande yrkesanställning, ävensom rörande dessa kvinnors avlöningsförhållanden före och efter avskedstagandet samt deras levnadsställning i allmänhet. Vidare borde av utredningen omfattas jämväl de kvinnor, som kvarblivit i sin tidigare anställning, men på grund av nattarbetslagens bestämmelser antingen överflyttats till annan yrkesspecialitet eller fått arbetstiden minskad. Landssekreteriatet, som delade den framförda uppfattningen rörande önskvärdheten av en undersökning i ämnet, men ej fann sig vara i besittning av erforderliga hjälpkällor för de berörda uppgifternas inhämtande, framställde av sådan anledning i skrivelse den 18 september 1911 till Kommerskollegii avdelning för arbetsstatistik en förfrågan, huruvida den ifrågasatta utredningen kunde verkställas genom avdelningens försorg.

* * *

Härmed meddelas sammandrag av utredningen, hämtat ur »Sociala Meddelanden» n:r 5:

De av den nu ifrågavarande utredningen berörda företagens antal uppgår till 917. Till samtliga dessa företag utsändes i november 1911 ett frågeformulär med begäran om svar å följande frågor:

Huru många kvinnor hava på grund av nattarbetslagens bestämmelser (rörande förbud mot eller minskat nattarbete):
a) före den 1 nov. 1911 uppsagts eller frivilligt avgått från sin anställning hos Eder?

b) kvarblivit i anställning hos Eder, men före den 1 nov. 1911 överflyttats till annan yrkesspecialitet?

c) kvarblivit i anställning hos Eder, men före den 1 nov. 1911 fått arbetstiden pr dygn (inkl. overtidsarbete) minskad?

Beträffande innebörden av beteckningen »frivilligt avgått» i den första frågan anmärktes, att därmed avsåges de fall, då arbeterskan frivilligt lämnade sin anställning på grund därav, att arbetsgivaren meddelat, att en försämring i hennes arbetsvillkor på grund av nattarbetslagens genomförande komme att inträffa.

Av de sålunda utsända frågeformulären återkommo sammanlagt 742 eller drygt $\frac{3}{10}$ i besvarat skick.

De företag, vilka trots upprepade påminnelser lämnat formulären obesvarade, voro således jämförelsevis få, och det kan antagas

såsom mycket sannolikt, att orsaken till att formulären ej beaktats i flertalet fall varit den, att några förhållanden av i undersökningen berört slag icke förekommit vid de nämnda fabrikena.

Av de 742 företag, som besvarat de till dem utsända förfrågningarna, förklarade 648 eller 87 %, att nattarbetslagen icke utövat något inflytande på de hos dem sysselsatta kvinnornas arbets- eller löneförhållanden. De återstående 94 företagen angävo däremot, att ett visst antal arbeterskor i det ena eller andra i frågeformuläret uppgivna hänseendet berörts av den nya lagens tillämpning.

Till samtliga dessa företag utsändes nu andra formulär, upptagande specificerade frågor för varje arbeterska och avseende att införskaffa detaljerade uppgifter rörande arbeterskans namn, yrkesspecialitet, födelseår, anställningstid i yrket, civiltstånd, försörjningsplikt för barn eller andra samt genomsnittliga arbetslön vid tiden närmast före de på grund av lagen förändrade arbetsförhållandena. För de uppsagda arbeterskorna begärdes dessutom uppgifter angående tiden för anställningens upphörande och för eventuell ny anställnings början ävensom i vilket yrke och mot vilken arbetslön nytt arbete erhöles samt slutligen ålder och arbetslön för den arbetare, som eröll den avskedade arbeterskans plats. Rörande de arbeterskor, vilka överflyttats till annan yrkesspecialitet, anhölls särskilt om upplysningar angående den nya sysselsättningens art och den lön, som därmed följde, samt, i likhet med vad som frågades för de uppsagda arbeterskorna, rörande ålder och lön för den arbetare, som övertog den lediga

sysslan. Beträffande slutligen de arbeterskor, som fått minskad arbetstid per dygn, anhölls om uppgifter om lönen efter arbetsminskningen ävensom angående storleken av denna tidenedsättning.

Av de företag, som erhållit dessa sistnämnda frågeformulär, återsände 89 eller alla så när som på 5 formulären i mer eller mindre fullständigt besvarat skick. Av de inkomna svaren framgick emellertid, att sådana förändringar i fråga om arbetsvillkor, som i formulären avsetts, förekommit endast vid sammanlagt 74 företag. Vid de övriga företagen hade förändringen i regel inneburit ett förläggande av kvinnoarbetet från natttill dagskift utan därmed sammanhängande uppsägning, överflyttning, arbetstidsminskning eller lönerubning.

Utredningens huvudresultat. Vid de nämnda 74 fabrikena hade nattarbetslagens genomförande i ett eller annat avseende vållat ändrade arbetsvillkor för sammanlagt 905 arbeterskor. Fördelningen av dessa företag och deras kvinnliga arbetare på olika fabriksgrupper ävensom arten av lagens verkningar framgår av nedanstående tablå.

Såsom av tablån framgår, äro dessa siffror för hela fabriksantalet inom flertalet grupper mindre än summan av de företag, som i var och en av de särskilda kolumnerna finnas upptagna. Detta förhållande förklaras därigenom, att i samma företag på grund av nattarbetslagens genomförande en del arbeterskor blivit uppsagda, andra överflyttade till annan yrkesspecialitet o. s. v., så att ett sådant företag förekommer flere gånger i specialuppgifternas kolumner, men blott en gång i summakolumnen.

Fabriksgrupp	Antal fabriker	Ant. kvinnor, som uppsagts eller frivilligt avgått	Antal fabriker	Ant. kvinnor, som överflyttats till annan yrkesspecialitet	Antal fabriker	Ant. kvinnor, som fått arbetstiden per dygn minskad	Summa	
							Antal fabriker	Antal arbeterskor
Trämassefabriker	19	122	2	3	5	18	21	143
Sockerraffinaderier.....	3	109	1	7	—	—	3	116
Råsockerbruk	2	90	—	—	—	—	2	90
Bagerier	2	16	3	5	4	64	7	85
Konserver- och anjovisfabriker	2	8	—	—	4	75	4	83
Pappersbruk	5	35	3	5	3	38	8	78
Ljusfabriker	—	—	—	—	1	73	1	73
Sågverk	6	54	—	—	2	7	7	61
Margarinfabriker	—	—	—	—	1	49	1	49
Bok- och tidningstryckerier...	5	19	2	2	5	23	10	44
Lim- och benmjölsfabriker...	3	20	1	1	1	8	3	29
Trikåfabriker	1	1	1	2	1	17	1	20
Linoleumfabriker	1	14	—	—	—	—	1	14
Karamell- och konfektfabriker	—	—	—	—	1	10	1	10
Bryggerier	—	—	—	—	3	9	3	9
Bomullsspinnerier	—	—	1	1	—	—	1	1
Summa	49	488	14	26	31	391	74	905

Av denna översikt synes framgå, att nattarbetslagens genomförande förnämligast berört arbeterskorna inom de fa-

briksgrupper, där enligt 1907 års utredning ordinarie nattarbete förekom. En omedelbar jämförelse i detalj mellan

siffrorna från 1907 och nu föreliggande utrednings resultat låter sig dock ej genomföra redan av den anledning, att antalet företag och arbeterskor kan hava växlat betydligt mellan de båda tidpunkterna, varjämte arbetet sedan år 1907 flerstades kan hava så anordnats, att nattarbete av kvinnor icke vidare förekommer.

Av alla i den svenska fabriksindustrien

år 1910 sysselsatta arbeterskor fingo endast 1,5 % sina arbetsvillkor direkt påverkade av nattarbetslagen. *Av hela antalet kvinnliga arbetare inom de av utredningen berörda fabriksgrupper utgjorde motsvarande siffra 6,4 %, vilket tal emellertid inom vissa fabriksklasser steg avsevärt högre, såsom närmare framgår av de i detta hänseende i tablån här nedan meddelade siffror.*

striarbetarens sociala intressesfär och en vidgad social fråga, som också inrymmer jordarbetaren, framskapas och tilltvingar sig hans intresse och bekymmer. Industriarbetaren står då också i trevande ord inför den s. k. jordfrågan. Utan tvivel utgöres den första iakttagelse, som hänvisar industriarbetaren till jordfrågan, av den begränsning beträffande arbetstillfällen, som förorsakas av den jordbrukande befolkningens flykt till städer och industricentra. När industriarbetaren ser, att arbetartillströmningen ständigt övergår den växande industriens förmåga att lämna arbete och en allt större reservarmé av arbetslösa framskapas under de ogynnsamma förhållandenas tryck, tränger sig in på honom ovillkorligen den frågan: Varför lämna alla dessa jordbruket och kämpa hellre för en industriarbetares torftiga bröd? Och för att få ett tillförlitligt svar på den frågan måste industriarbetaren nödvändigtvis skaffa sig kunskap rörande de existensmöjligheter, som förefinnas bland de jordbrukande och gör då de mest nedslående erfarenheter. Här härskar en utsugning och ett förtryck, som ofta är så fruktansvärt, att industriarbetaren knappast kunnat tänka sig något dylikt. Han äger ju åtminstone organisationen som skydd, men dessa tusentals jordarbetare äro i allt underkastade jordägares godtycke. Industriarbetaren kan då inte komma ifrån den iakttagelsen, att den dåliga ställning, som jordarbetaren lever i och som ödesdigert återverkar på industriarbetarens existensmöjlighet bestämmes och härleder sig från en orättvis fördelning av jorden. Ja, han måste med borgmästare Lindhagen hävda: »Att detta spörsmål om jordens fördelning utgör vad man kallar *jordfrågan i egentlig mening*». Och han måste snart ge dr. Oppenheimer rätt, då han säger: »*Ju mer av jordbruksjorden i en stat, en provins, ett distrikt, som är upptaget av stora jordegendomar, dess större är dess befolknings flykt och denna flykt tilltar ej i samma grad som de stora egendomarna, utan i mycket starkare grad.*» Industriarbetaren upptäcker således som sin förstuckne fiende jordägaren, jordmonopolets innehavare, den store jordmagnaten och mot honom måste kampen för en rätt fördelning av jorden och dess frukter föras med lika stor kraft och målmedvetenhet som när det gäller de övriga produktionsmedlens innehavare. Och här måste industri- och jordarbetare mötas i gemensam aktion för frigörelsens stolta framtidsmål.

Gustav Åström.

Det är genom närvaron av dessa tre idealer: sanningens, godhetens, skönhetens mönsterbilder, genom deras verksamhet i vår natur som människan varder *kultur*människa och därmed någonting för mer än djuren. — Först sedan idealen, så att säga, nedsvävat till jorden och där tagit bostad i själar, danade att hysa dem, höjer sig djurlivet härnere utöver sig själv och varder till kulturliv. Och först därigenom varder någonting liknande plan och ändamål att skönja i det hela.

(Viktor Rydberg.)

Fabriksgrupp	Enligt 1910 års fabriksstatistik		Enligt 1907 års nattarbets utredning				Enligt föreliggande utredning			
	Hela antalet fabriker	Hela antalet arbeterskor	Antal arbetsställen	Antal kvinnliga nattarbetare	Därav med ordinarie nattarbetare		Antal fabriker	Antal av nattarbetslagen berörda arbeterskor		
					Antal arbetsställen	Antal kvinnliga nattarbetare		absolut	i % av totalantalet sysselsatta arbeterskor	i % av kvinnliga nattarbetare år 1907
Trämassefabriker	166	251	30	143	29	135	21	143	57.0	100.0
Sockerraffinaderier	10	635	7	252	7	252	3	116	18.3	81.7
Råsockerbruk	21	90						90	100.0	
Bagerier	78	694	16	225	12	145	7	85	12.2	37.8
Konserv- o. anjovisfabriker	50	589	8	69	4	26	4	83	14.1	129.8
Pappersbruk	70	1,799	10	182	8	74	8	78	4.3	42.9
Ljusfabriker	5	274	5	50	—	—	1	73	26.6	146.0
Sågverk	1,232	291	7	93	7	93	7	61	21.0	65.6
Margarinfabriker	7	99	1	20	—	—	1	49	49.5	245.0
Boktryckerier	392	801	20	171	4	17	10	44	5.5	25.7
Benmjölsfabriker	2	—	1	16	1	16	3	29	—	181.3
Trikafabriker	55	2,989	1	200	—	—	1	20	0.7	10.0
Linoleumsfabriker	2	—	—	—	—	—	1	14	—	—
Karamell- o. konfektfabriker	57	992	7	141	—	—	1	10	1.0	7.1
Bryggerier	673	1,281	16	193	2	6	3	9	0.7	4.7
Bomullsspinnerier	31	3,363	1	20	—	—	1	1	—	5.0
Inalles	2,874	14,148	130	1,775	74	764	74	905	6.4	51.0
Samtliga berörda	11,435	58,743	205	2,904	90	846	74	905	1.5	31.2

¹ Att detta antal är lika stort som hela det till fabriksstatistiken uppgivna arbeterskoeffekten, ehuru fabrikerens antal endast är 2 mot 21 enligt fabriksstatistiken, torde förklaras därav, att denna senare statistiks uppgifter avse årsarbetare, medan i föreliggande utredning det individuella arbetarantalet redovisats. Vid råsockerbruken sysselsätts kvinnorna i regel blott under högst 3 månader av året.

² Fabriksstatistiken omfattar ej någon med denna helt sammanfallande fabriksklass.

³ Uppgiften insänd i sammanhang med uppgift från ett till annan yrkesgrupp hörande under samma ledning varande företag.

(Forts.)

Industriarbetaren och jordfrågan.

Man kan lätt förstå, att en industriarbetare, som redan från sin tidigaste ungdom haft sysselsättning inom en fabriks eller en verkstads smutsgrå vägar, icke i tillbörlig grad fått blicken öppen för jordens betydelse och den växelverkan som förefinnes mellan hans egen existens och de tusende individens, vilka å ett större eller mindre jordbruk fresta en bekymmersam tillvaro. Industriarbetaren har därför också gått till lösningen av sina speciella livsfrågor utan att fästa tillbörligt avseende vid de livsbetingelser, vilka förefunnits bland

den jordbrukande befolkningen och han har därvid haft stöd icke blott hos sina egna målsmän utan även av borgerliga nationalekonomer, bland vilka industriarbetarefrågan fått det synnerligen missvisande namnet: »Den sociala frågan».

Ju närmare industriarbetaren emellertid trängt sig in i de omständigheter, vilka konstituera hans egen livsföring har lösningen av det sociala problemet försvårats och en massa förbisedda faktorer trängt sig fram i förgrunden. Han har därvid småningom lärt sig inse, att hans egna livsbetingelser står i beroende av de existensförhållanden, som härska inom jordbruket, och han börjar förstå, att man aldrig kan komma till en rationell lösning av industriarbetarens livsfråga utan att också i sammanhang därmed lösa jordarbetarens. Härmed spränges indu-

Hilma Angered-Strandberg.

Genom sina skildringar från Amerika och kampen för tillvaron där har Hilma Angered-Strandberg förvärvat sig ett mycket erkänt namn såsom författarinna. Det var det verkligt upplevda Amerika hon skildrat, dit hon reste såsom nygift med en ung målare, Hjalmar Angered och därifrån hon återkom efter sex år, kroppsligen alltför ansträngd. Det lär ha varit verklig bitter kamp för brödet som var orsaken. Ehuru van sedan ungdomen vid bättre dagar — hennes far var justitierådet Strandberg, en av de aderton i Svenska Akademien — har hon dock aldrig ryggat tillbaka för arbetet, även i de mest prosaiska former.

Under de senare åren har fru Angered-Strandberg skrivit mindre än förut. Hon har bott med sin man i ett isolerat hörn av världen och resultatet har blivit den nya bok som nu av hennes penna föreligger. — En bok som kan kallas för en mycket märklig insats i svensk litteratur.

Hemma. Alb. Bonnier. Pris 4: 50.

Titeln anger ju genast något av innehållet. Här skildras hur det är att vara hemma igen, icke bara rosande, avigsidorna få träda fram. Men allt mer och mer kommer under skildringens gång fram säregna drag, både vad människor, natur och förhållanden angår, vilka på ett djupt och oemotståndligt sätt binda svensken samman med fosterlandet.

Något av detta, eller allt detta, har emellertid hunnit fram även hos andra

författare just nu, men vad som ger boken sitt alldeles särskilda värde är, att den förenar såväl djupare anlagda synpunkter på saker och ting, som att den ger en bred och ingående skildring ur tidsmiljön. Det är en verklig roman, de människor man här gör bekantskap med äro icke, såsom de så ofta äro i nutidslitteraturen, lätt skisserade, de äro in i enskildheter studerade, och man lär känna dessa människor. Händelserna tilldraga sig i en typisk svensk småstad med all den tråkiga borgerlighet (i detta ords ursprungliga betydelse), som där ofta kan vara rådande samt landsbygden däromkring med en intollerant präst och med bondtyper både av prosaisk sort och med mera lyftning.

Skildringen av den egentlige huvud-

HILMA ANGERED-STRANDBERG.

figuren, mannen som kommer tillbaka till sin hemtrakt från Amerika, synes mig synnerligen väl utförd. Han är ingen hjälte, som genast väcker sympati, tvärtom, den återvändande emigranten är i början skildrad ganska prosaisk. Och sedd mot de döda omgivningarna av en svensk järnvägsstation på landet och mot bakgrunden av de smaklösa heminteriorer, vad möblemang och utstyrel i övrigt angår, som ju tyvärr så gott som äro allenarådande i hem inom vissa miljöer, verkar stämningen så medryckande tråkig, att man får övervinna sig för att fortsätta läsningen. Här möter verklig realism utan överdrifter, blott nakna fakta. Många andra träffar denne unge man på även i den lilla staden, som äro allt annat än upplivande bekantskaper, men mycket intressanta såsom skildrade typer. I rätt proportion till människoantalet förekommer emellertid ett par tre individer med flykt över sig — även detta blir uttryck från författarinnan av hennes goda realistiska uppfattning.

Där är en ung bonde, som vågar trotsa vad folk säger och där är en väl funnen skildring av drömmaren och idealisten, som icke riktigt passar för denna världen, men dock är den, som höjer det hela till ett högre plan. Genom hans inflytande kan också bokens huvudfigur, den unge mannen, rädda åt sig sitt bättre jag. Och slutklämmen i boken blir mycket lycklig och harmonisk. Boken efterlämnar därför också ej blott intryck av utmärkt skildring, utan även ett bejakande av livet, och att det är värt att lära sig livskonstens hemligheter. En ung kvinna låter författarinnan särskilt bliva gestalten för konsten att göra det bästa möjliga av det liv vi ha oss förelagt. A. L.

Självbehärskning.

Av *Ella Lyman Cabot*.*

I.

Självbehärskningen är det sedliga livets provosten. Det gives intet sedligt liv, så länge vi ej giva oss själva lagar och följa dessa. All karaktärs utbildning består däri, att jag bringar mig dithän, att jag lyder mig själv. Vi öva också självbehärskning, då vi lyda vår stats lagar. »Gå ut ur gräset!» ropar polisen och stör därigenom din behagliga vila på gräsmattan i en offentlig park. När du tvekande följer honom, är du ej medveten om, att du lyder dig själv; men dock har din röst hjälpt till att välja laggivaren, som bestämt föreskrifterna för parken, och en del av skatten, du betalar, bildar en del av den lön, polisen erhåller därför att han nu stör dig. Du befäller dig alltså själv att gå ut ur gräset.

Självbehärskningens betydelse kommer ännu mera till synes, om ingen polis står där, som förkroppsligar och

utför din vilja. »Om jag bara kunde gå med dig för att se på Henrik den femte. Men jag måste arbeta i kväll.» Vem är tjänaren och vem är herren, när jag så befäller mig själv och försakar en efterlängtd njutning för att lära mig ett par torra sidor historia? Jag, d. v. s. min högre och uthålligare föresats, befäller och undertrycker den livliga impulsen, vars uppfyllande skulle skada mitt verkliga mål, alldeles så som den promenerande trampar ned det nyuppkomna gräset, som han dock gärna vill se växa.

Ur dessa exempel se vi, att självbehärskning ej betyder fruktan för myndighet. Om jag underkastar mig zarens befallningar eller troget följer de planer, jag själv valt — jag lyder alltjämt en lag, men blott i förhållande till den lydnad, jag visar mina egna lagar, är jag fri.

II.

Några exempel på frigörandet från slaveri till självbehärskning skola illustrera skillnaden. En rädd eller fängslad slav följer sin herres minsta vink. Vi kalla honom icke dygdesam, ty den fruktade piskan och slaveriets hopplösa år ha kvävt hans initiativ. Han är

nästan lika mycket maskin, som skeppet, som måste lyda rodrets rörelser. Det är många gånger bekvämt för herren, när han finner en så tanklös och fråglös underkastelse. Men han köper den endast på så sätt, att han dödar en människas intelligens och gör henne till en maskin, en väderflöjel, som inte kan hålla stånd mot vinden, som blåser på den.

Livet för en sådan människa, som behärskas av sina egna impulser och lidenskaper, synes vid första anblicken vara mycket skilt från slavens. En sådan människa synes vara fri som luften. Kan hon ej i varje minut av sin tid göra, vad hon vill? Hennes näsa blir ej tryckt mot kvarnstenen, som de människors, vilka måste förtjäna sitt livsuppehälle.

En dag har denna människa lust att till omväxling arbeta en smula, och hon finner plötsligt att hon lika litet kan utföra ett koncentrerat och ihållande arbete, som hon är i stånd att lyfta en tyngd av bly. Så snart hon läser en allvarlig bok, har hon den oemotståndligaste lust att röka en cigarett och titta ut genom fönstret. Hon har hela sitt liv givit efter för sina impulser och är

* Ur boken »Det dagliga livets etik».

nu deras slav. Det behövs en stark och uthållig vilja att avskaka det slaveri, i vilket hon har fallit. Hon är som en fångslad förbrytare och har ingen utsikt att komma lös.

I de två extrema fallen av absolut underkastelse under en herres vilja eller under vårt lynne äro vi likadana slavar; och så lömskt omsnärja oss vanans snaror, att det finns få människor, som icke i någon del av sitt väsen äro insnärjda i dess kvävande nät. Bland tusen människor gives det kanske bara en, som så intensivt koncentrerar sig på sitt arbete, att han icke automatiskt lyder impulsen att se upp, när ett ljud höres vid dörren, eller vars sinne icke under några minuter äro borta från ett föredrag.

Sådan tjänstaktighet framför det egna lynnet eller en despot är lätt att skilja från självbehärskning därigenom, att slaven underkastar sig en herre, under det att självstyrelsens anhängare antaga en herre.

I krig har den subalterne soldaten föga av egna initiativ. Men i krig hava vi att göra med ett förhållande som endast sällan förekommer på andra levnadsområden; det fordrar att en oerhörd människomassa absolut handlar på samma sätt. Om varje rekryt skulle lita på sin egen bedömningsförmåga, bleve enigheten, som är nödvändig för en armés framgång, störd. Där en sådan nödvändighet av den likformiga och ögonblickliga handlingen äger rum är underkastelse under en auktoritet nödvändig. Vi se det vid en storm på havet. Kaptenen måste vara despot den tid stormen varar. Han har ingen tid att rådfråga folket. Den demokratiska regeringsformen: »Det föreslås och anbefalles att bärga klyvaren, den som är för förslaget skall säga ja», är här alldeles obrukbar. Men oaktat vi skola underkasta oss ett ögonblickligt tyranni, där det ögonblickliga handlandets nödvändighet så fordrar, utvecklar ett sådant tyranni, då det varar länge, ett mekaniskt reagerande mot kommandot, som slutligen skadar initiativ och förstånd.

Professor James berättar en historia om en gammal soldat, som, efter det han blivit pensionerad tagit anställning som betjänt. En dag kom en general till familjen i vars hus den gamle soldaten tjänade och lade märke till den militäriska hållningen hos tjänaren, då denne bar in tékopparna. Han ropade: »Giv akt! Skyldra gevär!» Genast gingo den gamles händer i höjden, och tékopparna lågo sönderslagna på golvet. Denna maskinmässiga lydnad, som är mycket nyttig i krig, är fördärlig under fred, och de, som begära den, där icke nöden fordrar det, skola förstöra än värdefullare ting än det kostbaraste porcelin.

För några år sedan blev en amerikane av ett engelskt bolag anställd som ingenjör vid en stor fabrik. En morgon, då han kom för att avlämna redogörelse till direktören, erhöll han befallning att tända upp eld under ångpannorna till maskinerna n:ris 8, 13 och 14. Ingen-

jören visste att intet vatten fanns i pannan n:ris 13, men han visste också, att direktören begärde blind lydnad utan vidare frågor. »Har jag förstått Er rätt, 8, 13 och 14?» frågade han. »8, 13 och 14» var svaret. »Alldeles rätt, herre.» En halv timme senare kom ingenjören tillbaka med underrättelsen: »Tyvärr fanns intet vatten i ångpannan n:ris 13 och genom pannbottens smältning har en skada på 200 pund åstadkommits.» Direktören såg skarpt på honom en stund och sade sedan: »Gott, Ni kan gå.» Men då ingenjören lämnade rummet, ropade han honom tillbaka. »Ett ögonblick! Om jag befäller Er något sådant än en gång, gör det åter!»

I detta fall föredrog arbetsledaren att hava en automat till utförandet av sina befallningar i stället för en förnuftig människa, som icke handlade efter bokstaven utan efter en förnuftig interpretator. Många föräldrar finnas, som begära en oförnuftig lydnad av sina barn. De glömma att de i dem kväva den förnuftiga beslutsamhetens kraft även för den tid, då de icke längre kunna ledas av sina föräldrar.

Ögonblicklig lydnad är ej okarakteristisk för självbehärsksningen, oaktat handlingen, om den skall hava sedlig betydelse, måste vara genomtänkt i sina principer; var och en, som har en klar och bestämd avsikt, skall i nödfall hellre följa en senare, vars insikt han respekterar, än den odisciplinerade anden. Hans utbildning och hans föresats göra honom icke oskicklig utan i stället skickligare också till antagandet av en underordnad roll i en lek eller i någon situation, som fordrar underordnande. Han har kraft att utan tvekan utföra allt, vad han en gång med överläggning har antagit för sin plan, vore det än så svårt och oangenämt.

III.

Hela denna analys av självbehärsksningen visar, att det ej finnes någon situation, som ej fordrar lydnad, men att antagandet av en auktoritet för ens egna plannr hör till självregeringen. När vi uppnå mogen ålder och lägga barnleksakerna å sido, måste vi mer och mer välja våra egna lagar. De fordra lydnad av oss gentemot statens och våra föräldrars föreskrifter, så vida de uttrycka vår högsta vilja; men i många fall kommer just kraften i vårhängivenhet åt det bästa, vi känna oss att synas trolösa för dem, som icke se vårt mål.

I Martin Luthers liv, som det framträder i förhållande till reformationsrörelsen, hava vi för detta ett exempel. Från den romerska kyrkans synpunkt var Luther olydig; ty han höll sin hieratiska doktrin i ansiktet på påve och koncilium.

»Cm jag icke övertygas genom den heliga skrift eller andra starka grunder, kan och vill jag intet taga bort. Det är farligt att handla mot sitt eget samvete — här står jag — och kan icke

annat. Gud hjälpe mig!» Detta är icke ord av en hårdnackad olydnad. Tvärtom, till grund för hans ohörsamhet mot påven låg en högre lydnad, en tro som behärskade, som tvingade honom till olydnad, liksom trycket av inre krafter bringar en vulkan till eruption. Lydnad och olydnad äro två sidor av en handling, som betraktas från olika utsiktspunkter.

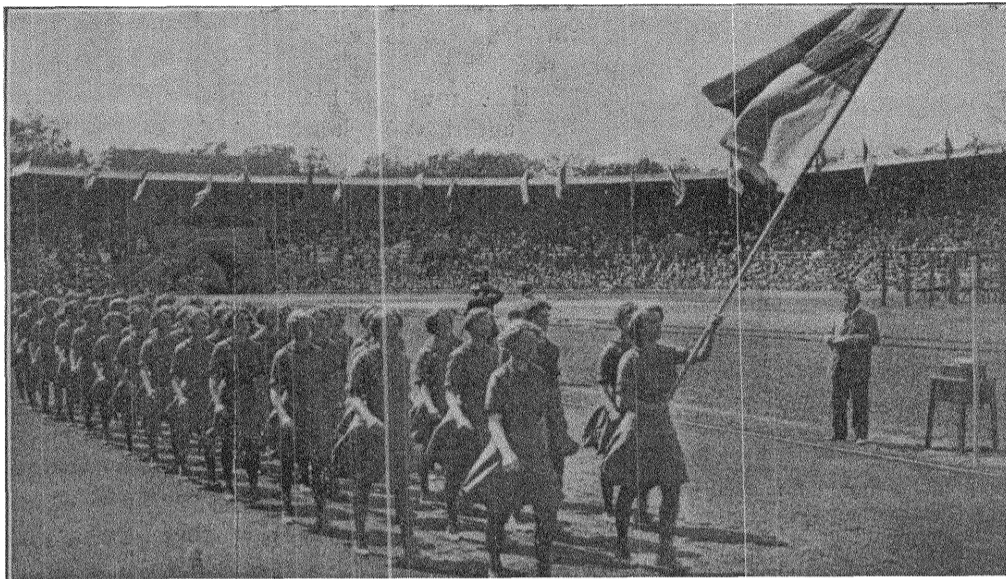
Jag har försökt att visa, att självbehärskning för med sig mer lydnad för lagarna och icke mindre; ty självbehärskning betyder vårt regellösa lynnes kontroll och underkastelse, något som är nödvändigt, för att vi fritt skola kunna fylla våra uppgifter. Jag kommer överens med min förläggare, att jag skall göra en bok färdig för trycket till den första oktober. Detta beslut är mitt fria val, men så snart jag fattat det, är jag förpliktad att hålla mitt kontrakt, och det betyder, att jag måste försaka många fröjder, som jag annars hade njutit. Jag blir inbjuden till en lustresa, men måste säga återbud och arbeta flitigt för att hålla mitt kontrakt. Min familj går för att spela tennis och beder mig att följa med. Min impuls att gå med måste kraftigt hållas tillbaka, på det jag må vara lydig den uppgift, jag valt. Förpliktelsen blir densamma om idealet, som jag valt, rör andra människor. Om jag beslutit att ägna ett år åt min sjuke bror, för att på så sätt hjälpa honom, att han i olika länder må försöka utöva olika yrken, så behärskar detta beslut mig och förbjuder alla självständiga avsikter, det dirigerar mina dagars handlingar efter sina egna föreskrifter.

Självbehärsksningens värde för den sedliga uppfostran framgår ofelbart ur George junior republikens verk i Freeville, Newyork. För tio år sedan, då mr William George under en utflykt på landet upptog ett par fattiga gossar, iakttog han med stort intresse, att de hellre lydde de regler, de själva uppställt, än hans befallningar. Han funderade över detta och fick den idé att grunda ett miniatyrsamhälle, i vilket gossarna och flickorna själva skulle få skriva sina lagar. Mr George fastslog, att böterna för olydnad mot lagarna och infordringen av dessa böter helt och hållet skulle ligga i barnens händer. För sig behövde han blott en ställning av högsta domstol, till vilken det i svårare fall vädjades. I andra saker regera barnen sig själva. De hava sin egen bank, sina egna pengar av aluminium, de välja de sysselsättningar som behaga dem och erhålla därför lön eller, om de föredraga att icke arbeta, draga de konsekvenserna därav och bliva förda till fattighuset, där de endast få litet mat och snart inse att arbete är mer tilltalande än följderna av att vara lat.

Nästän var och en, som på förhand hade bedömt denna fullständiga frihet bland barn av fattiga och förbrytare, skulle ha förutsagt fullkomlig anarki och tygellöshet. Var det att förutse att ouppfostrade och okunniga barn,

Bilder från Olympiska spelen.

Kristendom och industrialism ha förstört den vita rasens kroppar, den förra genom månghundra-årig predikan av förakt för »själens» jordiska hölje, den senare genom sitt lika ohyggliga direkta fysiska våld på folkhälsan. Nu är det på tiden att vi reser oss i kamp för kroppen. Ju mer vi närmar oss idrottsrörel-

sen, dess förr skola vi kunna begränsa och arbeta bort dess lyten. Och ju mer vi kommer in i kroppsövningar, i sund kroppskultur, dess mer skola vi själva känna, hur vi erövrar vidder för vår utveckling, hur vi och därmed våra idéer, vår livssyn, vuxit och vunnit mark i världen.

(Ture Nerman).

DE SVENSKA KVINNliga GYMNASTERNA.

B. UGGLA, Sverige, vinnare i stäv hopp.

Mc ARTHUR, segraren i Marathonloppet.

SAARISTO, Finland, vinnaren i spjutkastning

som man upptagit från gatorna i en storstad, skulle uppställa regler, som kunde betvinga deras egna lastbara impulser?

Resultatet av detta experiment har kommit alla onda profetior på skam. Gossar, som på Newyorks gator voro färdiga att stjäla, hava funnit, att de i sitt eget samhälle ej hava bruk för tjuvar. Man inser fort, att det måste givas lagar mot stöld, så snart man besitter en egendom. Samma gossar, som årvis haft den vanan att röka, hava stämplat det som en förbrytelse till och med att äga tobak. De regler, som borgarna i George junior-republiken ställa upp för sig äro mycket strängare än de en vuxen skulle underkasta sig. En liten gosse, som stal äpplen från en grannes farm, blev av en ung domare ställd under tre månaders uppsikt och hotades med, att han, om brottet upprepades, skulle få be-

De olympiska spelens resultat.

	Poängsumma	1:a pris	2:a pris	3:e pris
Sverige	133	23	24	16
Amerika	129	25	17	20
England	76	10	15	16
Finland	52	9	8	9
Tyskland	47	5	13	6
Frankrike	32	7	4	3
Danmark	19	1	6	4
Ungern	16	3	2	3
Sydafrika	16	4	2	—
Norge	16	3	2	3
Kanada	13	3	2	—
Italien	13	3	1	2
Australien	13	2	2	3
Belgien	11	2	1	3
Österrike	6	—	2	2
Ryssland	6	—	2	2
Grekland	4	1	—	1
Holland	3	—	—	3

tala stora böter eller åläggas ett hårt fängelsestraff.

George Junior republiken inskräper hos sina medborgare den sanningen, att, när vi vilja göra något i världen, måste vi lyda de fordringar och befallningar, som detta företag innesluter och att den ene måste respektera den andres frihet, om vi vilja leva tillsammans.

Dessa gossar skola, då de återvända till Förenta Staternas borgerskap, behålla en livlig och uthållig föreställning om lagarnas mening, ty de veta, vad det betyder att göra och utföra lagar, och vad det betyder att villigt lyda dem. De skola förstå Lincolns ord, att demokrati betyder folkets behärskning genom folket och för folket, ty de skola veta, att de icke blott äro individer eller medlemmar av en familj, utan delar av ett samfund, i vilket för var och en enskild det är gott, som är gott för alla.

Litteratur.

Carl R. af Ugglas: Legender och berättelser. Alb. Bonnier. Pris 4: 25.

Denne författare är en bekantskap som bör göras av dem, som hava lust att försätta sig in i en värld ovanför den vardagliga. Icke alla Morgonbris läsare hava kanske hört talas om Taj Mahal, såsom det säges det underbaraste byggnadsverk östern äger. Det är byggt till minne av en dyrkad kvinna. Och i berättelsen »Shah Jahans silverbro» har författaren fått tillfälle att visa sin intensiva känsla för det som är poetiskt och vackert genom att ge oss en levande bild såväl av det underbara byggnadsverket, som av den stora, obesvarade kärlek, som lät uppföra det.

En utmärkt liten enaktare med motiv från riddartiden heter »Riddaren utan land», och även i den utgör ett kärleksdrama innehållet. Så finnes ett par små bitar, vilka egentligen icke kunna bliva föremål för någon recension, utan höra till det som man känner andakt inför eller ej, alltefter sin individuella läggning och behov.

Samlingen innehåller emellertid även berättelser från nutidslivet. En mycket realistisk från en skärgårdsetad, i vilken typerna äro bra och levande gjorda och författarens berättarekonst är även i denna så motsatta form mycket njutbar. I ännu en annan berättelse, »Stjärnorna och ödet», har författaren skildrat den medelålders ungkarlen, som i många år trott sig stå höjd över livets lockelser, men så plötsligt får den bittra insikten av sig själv, att just denna instängdhet och avskiljdhet kommer honom att oskönt och obehärskat brusa ut över en ung flicka. I denna berättelse, som innehåller så mycket mänskligt både av det högsta och det lägsta, av resignation och obehärskning, har författaren visat sig äga en syn på livets svårigheter, som är djupare än den vanligast gängse.

A. L.

Resebrev.

Blekinge och Skåne.

(Forts.)

På söndagen var jag i Åhus. Här tycktes befolkningen, som mest består av hamnarbetare, leva i goda ekonomiska omständigheter. Kvinnoklubben firade sin 5-årsfest. 9 nya medlemmar ingingo i klubben. Omkring 150 åhörare. Efteråt enskilt samkväm med dans, uppläsning, sång och musik. Särskilt en del käcka ungdomar gjorde sitt bästa att förhöja stämningen.

Sedan besöktes *Kjävlinge*. Klubben består av 19 medlemmar. 150 kvinnliga arbetare sysselsättas på skofabriken, men de visa alla dåligt intresse för såväl sin fackförening som kvinnoklub-

ben. Så fort barnen fyllt 12 år sluta de skolan för att börja i fabriken. Föräldrarnas fattigdom och fabrikantintresset gå här hand i hand och därför är det svårt att få denna trafik stoppad. De kvinnliga klubbisterna hade dock en annan syn på saken.

Sedan *Hörby*. Här fanns inte kvinnoklubb. Mötet var anordnat av kommunen. Jag glädde mig att jag skulle få bilda en klubb, men kommunen hade en annan organisationsform på förslag och jag tyckte den var bra, nämligen, att få kvinnorna in i kommunen och där bilda en sektion för sig med egen styrelse och egna möten, där kvinnorna kunde diskutera och förbereda sina frågor, för att sedan möta upp på de gemensamma kommunmötena och framföra sina krav och synpunkter. 7 kvinnor anmälde sig därför till inträde i kommunen. Kvinnor i Hörby! Jag hoppas att ni inte glömmer att sprida och läsa Morgonbris.

I *Landskrona* hade jag blott 72 åhörare. Kvinnoklubben har 16 medlemmar, som sprida 30 ex. Morgonbris. Landskrona har ett vackert Folkets Hus, som olyckligtvis förlorats av arbetarna i privata händer. Tröttheten vilade över staden, sades mig. Jag hoppas att kvinnoklubben ändå inte tröttnar. Och det är nog inte farligt så länge fru Thureson finns där.

Höganäs. Trötthet. Höganäs arbetarörelse är blott en ruin av vad den förr varit. Kvinnoklubbens 6 medlemmar göra dock allt för att inte allt skall somna av. Heder åt dem! En korsettfabrik sysselsätter 150 arbeterskor, som sakna allt intresse för organisationen och för att tillvarataga sina intressen. Kan inte Signe Svensson göra något åt den saken?

I *Kristianstad* voro förhållandena liknande. Föredraget samlade blott 35 åhörare. Kvinnorna i klubben voro förtvivlade över slöhet och högmod, som, enligt deras mening, voro deras värsta motståndare. Och däri ha de nog så rätt.

Det var så sant. Innan jag talade i Kristianstad talade jag ju i *Ousby*. Här är arbetarörelsen tämligen ny. Verdandilogen Facklan var anordnare, den består av 32 käcka ungdomar, därav 2 flickor, den sprider 30 Morgonbris, 20 Stormklockan, 20 Verdandisten, 15 Fram och 80 Såningsmannen. Ett exempel på hur ungdomen kan arbeta om den vill. Dessa ungdomar kunde inte fatta hur t. ex. ungdomen i Höganäs kunde leva utan både klubb och loge. Vad är det för arbetarungdom, som så går och slöar? Ja, svara på det den som kan. Någon kvinnoklubb sökte jag dock inte få till stånd, emedan platsen var så ny, men genom Morgonbris blir nog förarbete för en klubb gjort. Den kvinnliga kommissionären, en 16 års tös, sade att hon skulle öka upplagan till 50 ex. Det tyckte jag var duktigt. Men så är hon småländska också. Föredraget åhördes av omkring 150 personer.

Och nu var det slut med Skåneresan. Ett hjärtligt tack för allt vänligt be-

mötande som på alla platser kommit mig till del.

Föredraget i Ronneby blev av flera orsaker inte så besökt som det skulle kunnat bliva en annan kväll. Den kvinnliga rösträttsföreningen, varmed klubben för övrigt samarbetar i största sämja, svek arbetarkvinnornas möte även. Som exempel på den energi Ronneby kvinnoklubb utvecklar skall jag berätta att den säljer 160 Morgonbris varje månad. Den har till 1 maj rekvirerat 7,000 majblommor. Inkomsten använder den till hjälp åt tuberkulösa barn inom staden. I fjolsommar bekostade den vistelsen för 7 barn vid Skelderviken.

Varför det lyckas så bra i Ronneby beror framförallt därpå att enigheten och sammanhållningen får gå före alla andra intressen. Ingen drar sig undan arbete och uppdrag utan alla göra sitt bästa. Genom att anordna en julbasar fingo de in pengar att bekosta en hel agitationsturné för Maria Kvist i Blekinge. Det är rent av underbart vad allting går bra i Ronneby.

Jag sade att jag började i Ystad. Nej, det är sant, jag hade föredrag i *Sparreholm* i Sörmland på nedresan. Sparreholm ligger vid sjön Båven. Det är en plats med livliga organisationer. Kvinnoklubben har 10 medlemmar, som alla hålla bra tillsamman. Mötet, som var anordnat kl. 6 på e. m., samlade blott omkring 50 åhörare.

Kvinnor över hela landet! Låt oss samlas till arbete! Låt oss framför allt sprida och läsa kvinnornas tidning Morgonbris. Därigenom klarnar mångt problem, som förut står oklart. Därigenom bli vi aldrig utan diskussionsämnen inom våra föreningar, ty genom Morgonbris tränger sig den ena frågan efter den andra fram till debatt.

Borgarklassens kvinnor samlas i närvarande stund kring pansarbåtsinsamlingen. Må arbetarkvinnorna samlas kring socialismen.

Emma Flood.

Vi behöva en ny glädje.

Ur »Viktor Larssons skrifter».)

Det är synd om människorna, skriver Strindberg, som själv fått lida så mycket för människornas dumhets och onskas skull. Ja, det har aldrig varit mera synd om människorna än i denna tröstlöshetens och trötthetens tid, då känslolivet oskinnerar mellan överretning och slapphet, och den omedelbara sunda livsglädjen blivit en myt från våra faders tid.

Vår herre har aldrig lagt en tyngre börda på människornas axlar än denna hypersensuella medvetenhet, denna absoluta oförmåga av omedelbar naiv livsnjutning, och framförallt denna livsångest, den stora meningslöshetens isande tomhet och mörkrets skräck,

som omspinner den moderna människan vid varje steg och gjuter galla i varje blodsdroppe. Aldrig har filosofens ord, att "medvetande är lidande" varit mera tillämpligt än nu.

Så slår bristen på verklig glädje å ena sidan över i vilt njutningsraseri, där livslusten består i rusets glömska och stimulansens sporrhugg, och som lämnar efter sig ytterligare leda och äckel. Den moderna människan lever på ett kapital, lånat mot den drygaste ockrereränta, hon har vampyrerna ständigt över sig. Det går, så länge det går. En dag kommer kraschen. Det finnes snart inte ett runstycke mera nerv- och livskraft att betala med.

Våra fäder ännu i närmaste generation hade rätt mycket kvar av den animala omedelbara livskänslan, de kunde ännu vara "lyckliga djur" med eller utan tillhjälp av spriten. De grubblade inte över tillvarons gåtor, de blickade inte ner i de mörka djupen, deras nervsystem hade en god del energi kvar, och deras blod var tjockt. De togo livet sådant det var, läto var dag ha sin omsorg och förtröstade för resten på vår herre till husbehov. Barnatronns brygga över svalget mellan förnuftet och trons lydno var då inte på långt när så ramponerad som nu, motsägelserna mellan ande och materia i kulturen, mellan gammal och ny moral, mellan vetenskapen och dogmen, icke tillnärmelsevis så skarpa och oförmedlade. Liberalismen gick på ackord och rationalismen likaså, naturvetenskapen hade ännu icke skjutit sina svåra grundskott i den kristna livsåskådningen, och dess filosofi hade icke vänt upp och ned på bestående livs- och kulturvärden. Man åt och drack och levde var dag lusteliga — varför skulle man inte det! Köttet fick sitt med dryg procent, sinnena levde, och de moderna upprorstankarna slumrade ännu i sin linda. Det hela var så enkelt och oförmedlat och lättfattligt, det fanns inga "Varför?" som ständigt jäktade och pinade, ingen medvetenhetens prokrustessäng, där man hölls på ständig sträckbänk. Sorgerna voro enkla, primitiva, liksom glädjen, man dog som man levat, lämnade allt i "herrans" och prästens händer, trygg i medvetandet, att även de mest blodröda synder skulle bli snövita. Den andliga tärsot, som fräter in till mörken, och som en "lamia" suger den sista blodsdroppen, var åtminstone icke en epidemi som nu.

"I söpen er till ett försvarligt hull, därför ären Edra barn så magra", har Strindberg på sitt drastiska vis karakteriserat skillnaden mellan forna dagars och nutidens livsglädje. Det ligger nog åtskillig sanning i den karakteristiken. Våra fäder drogo förskottet på livskapitalet, som deras efterkommande fått så drygt betala, att det alls icke är underligt, att bankrutten blivit så svår som den är. Fädernas missgärningar ha nog gått igen även på detta område i den livsleda och

LANDSKRONA SOCIALDEMOKRATISKA KVINNOKLUBB.

övermättnad, den jäktan efter sensationer och retelser för ett förslappnat nervsystem, som ömsom slår över i de ruskigaste perversiteterna och ömsom i den andliga letargiens nirvana.

Och så kommer därtill den nutida existenskampens ohyggliga parforcejakt, med dess oavbrutna olidliga spänning, dess ständiga piskrapp och farliga "hinder". Att trampa eller trampas ihjäl, det är denna kamps ohyggliga "antingen-eller". Alla de känslor och stämningar, som skapa lycka och harmoni, måste bannlysas i denna kamp, om man skall kunna bli segrare eller i vart fall undgå de besegrades ve. Den nutida mammonkulturen är ett brinnande gehenna, som förtär allt det bästa mänskliga och lämnar endast rovdjurets mordlust kvar. I det människomyller, där elegansen skiner, artigheten bugar och komplimenterar, och konvensansen slickat och polerat allt, lurar överallt detta rovdjursraseri under den tunna kulturfernissan, begås varje sekund mord, rån och grymmaste ogärningar. "Homo homini lupus." Det är ett atlas krig mot alla, där man vadar i blod, och de slagnes stympade lik ligga i stora högar, där jämmerskrien och förbannelserna ljuda från morgon till kväll och från kväll till morgon, och de största hjältarna äro de, som åstadkomma de största massmorden, begå de ohyggligaste förbrytelserna. Men utantill är allt så elegant, vitmenat och bländande, och de humanitära slagorden yra omkring i den förskämda, stinkande luften.

"Det är synd om människorna!" Aldrig har "syndafallets" förbannelse vilat så tungt över dem som i våra dagar, då de knappast kunna glömma sina marter för en flyende sekund, då livsångesten städse ligger på lur i själens dunkel och marken bränner under varje steg. Hela vår stolta praktfulla kulturbyggnad är som en enda stor tortyranstalt, en blykammare fylld

med oändliga marter och den mest uppfinningsrika djävulskhet. Ur miljoners flämtande bröst stiger ett samfällt ångestrop upp mot den himmel, vars gud hör "kreaturens suckan", säges det, men icke tyckes lyssna till sitt eget, belätes.

Den lidande mänskligheten hungrar och törstar efter ett nytt slags livskänsla, en ny högre form av livsglädje. Den behöver en ny helhetsharmoni mellan vilja och kunna, mellan livskraft och livsrätt, mellan hjärta och hjärna, medvetenhet och sinnen. Den animala omedelbarhetens paradiset har för alltid gått förlorat, våra fäder tömde den glädjens sista bägare i botten. Vi behöva en ny glädje, som skulle med ett gemensamt huvudord kunna kallas "kulturglädje", och vars förutsättning är en högre sammansmältning av natur och kultur. Vi behöva för våra sinnen en skönhetskänsla, som kan njutas utan följande äckel, som i stället ökar deras livsstyrka och intensitet, och vars essenser på samma gång kunna tillägnas medvetet av hela vårt andliga jag. En ny förening, en ny harmoni mellan kropp och själ, där medvetenheten inte är lidande, utan i stället livets högsta lust. Kulturens rikedomar måste bli omsatta i medveten lycka för alla eller största möjliga flertal, kunskapens träd måste bli ett livsens träd för en ny mänsklighet, som lärt sig skilja på gott och ont och till följe av sin egen högre natur icke kan annat än välja det förra, som icke behöver leta efter fikonalöv, därför att den icke blyges över sin sköna nakenhet, "ett folk för stolt för ok och för rent för dräkternas skökodok". En kultur, där samma ord, såsom kallós i det gamla Hellas, blivit skönhetsens och godhetens beteckning. Och till denna nya kulturglädjes paradiset går vägen endast genom skönhetskravets uppodling, intelligensens renande och framför allt genom altruismens, den sociala ansvars-känslans, stärkan-

de. Det nya glädjevinet kan icke hållas på det gamla samhällets murkna flaskor, därtill fordras helt nya läglar.

Det har med rätta sagts, att arbetaren är den ende rätte arvtagaren till framtidens kulturglädje, därför att han ensam ännu har livskänslan omedelbart i behåll. Men det är fara värt, att denna livskänsla slår över i borgarklassens depraverade sensualism, om den ej riktas in på högre värden, i samma mån som arbetarens andel i den materiella kulturen växer. Tecken saknas icke till en sådan förskämning och förflackning av arbetareklassens livskrav, hur mycket än göres för att höja och odla dess omedelbara skönhetskänsla. Enda botemedlet däremot är att hos arbetarna ingjuta den kulturmedvetenhet och det kulturansvar, som hos borgarklassen gått helt förlorade i rovdjurskampens och det animala njutningsraseriets vilda tummel. Ännu finnes det gott om jungfrulig mark hos arbetareklassen, och där måste livsens nya Ygdrasil planteras, om mänskligheten skall kunna uppnå den räddande harmonien mellan livskänsla och kulturmedvetenhet, mellan naturglädje och kulturglädje.

För hemmet.

När det gäller syltning och saftning kan man sannerligen tillämpa den gamla goda regeln: »Uppskjut icke till morgondagen, vad du kan göra i dag!» Varje bär- och fruktsort har nämligen sin korta mognadstid. Försummar man att ta reda på dem just den tiden får man, om ej alldeles gå miste om dem, dock betala kanske mer än dubbelt så mycket som eljest, dels bliva bären sämre antingen genom övermognad eller också bliva de små och torra. Det är visserligen sant att till syltning och saftning åtgår ej små kvantiteter socker, dock behöva vi nu för tiden använda mindre socker än man förut brukat, ty vi använda oss nu av s. k. hermetiskt slutna glas. Vid konservering på dessa burkar behöves så litet socker som 1 kg. till 6 kg. bär. Burkarna ställa sig visserligen i inköp något dyrare än våra vanliga syltkrukor, men i längden blir dock detta sätt att tillreda våra frukter för vinterförvaring det billigaste, dessutom mera välsmakande, enär de bättre behålla sin friska smak samt betydligt mycket hållbarare.

En utförligare beskrivning på detta konserveringsätt måste jag dock av utrymmesskäl spara till en annan gång. Jag får nu endast nöja mig med att ge några anvisningar i vad som rör syltning och saftning i allmänhet samt några få recept.

Några allmänna regler för syltning och saftning.

Av allra största vikt vid syltning är renlighet. Såväl kokkärl som andra

redskap böra helst ej användas till andra ändamål, ty sylten tar lätt åt sig smak av främmande ämnen.

Syltgrytan bör helst vara av aluminium eller emaljerat järn. Emaljen bör vara fullt oskadad.

Skumskeden bör vara av silver, horn, emaljerad eller av järnbleck, men ej av bleck.

Frukt och bär till syltning eller inläggning böra vara fasta och nyplockade, ej övermogna.

Sockret bör vara av bästa sort, eljest går genom skumningen mycket förlorat. Toppsocker är bäst. Till enklare kompotter och safter duger s. k. krossocker.

Kokningen bör ske på sakta eld vid syltning och kompottering, hastigare vid saftning, så att ej saften blir för tjock. Under kokning bör man skumma väl. Man skummar lättare om man låter kokningen avstanna ett ögonblick och sakta skakar grytan, då skummet samlar sig mot mitten. Ju mindre socker man använder dess längre behöver kokningen pågå.

Sylten upphälles varm på burkar, som böra vara rengjorda, torra och varma så att de ej spricka.

Den geléartade hinna som bildas på ytan får ej röras, varför burkarna ej böra flyttas förrän de kallnat, då de överbindas med pergamentspapper.

Saft kan buteljeras varm eller kall. I det förstnämnda fallet böra de väl rengjorda och torra buteljerna värmas upp innan saften ihålles. Buteljerna böra därefter genast korkas och hartzas. Korkarna läggas förut i ljumt vatten så att de bli mjuka. Hartzan upphettas och blandas med litet flottyr eller vax. I stället för hartz kan paraffin användas, vilket tillsättes med några droppar ättika. Användes paraffin bör buteljerna doppas 2—3 gånger.

Blåbärskompott.

7 kg. blåbär, 1 kg. socker. Bären rensas, sköljas om så behöves, samt får avrinna genom durchslag. Sockret med bären påsättes med 1—2 liter vatten att koka. Allt får koka 10—15 min. Under det att kokningen ännu pågår hålles kompotten på torra flaskor, som genast korkas och hartzas.

Rabarberkompott.

5 kg. rabarber, 3 kg. socker. Rabarberna sköljes, får avrinna och skäres i bitar, 2—3 cm. Sockret, med ungefär 1 liter vatten, kokas upp och skummas, rabarbern lägges och allt får koka omkring 3 kvart. Tages mindre socker får kompotten koka längre tid.

Sur blåbärssaft.

10 liter blåbär, 5 liter vatten. Bären rensas och kokas med vattnet tills de äro fullkomligt sönderkokta, då de hällas upp i silduk eller en gammal tunn tvåskäftad handduk att självrinna. Saften sättes åter att koka, varunder den skummas mycket noga. Den buteljeras varm eller kall.

Söt rabarbersaft.

Rabarbern sköljes (får ej skalas), skäres i bitar och en kruka fylles till brädden med rabarberbitarna. Kokande vatten hålles över till krukans bredd. Detta får stå ett dygn, då saften fransilas och ges ett uppkok; så förfäres två till tre gånger. Saften väges och socker tages ungefär hälften mot saftens vikt. Saften kokas omkring en halv timma, skummas väl och buteljeras.

Med krusbär förfäres på samma sätt. Krusbären böra vara stora och omogna. Krusbären snoppas.

S. B.

Föräldraskap och raskultur.

III.

Rasgifterna.

Fattigdom och nöd i förening med rasgifterna äro våra värsta fiender. När det gäller att framskapa ett andligen och lekamligen sunt och friskt människosläkte.

Ur trettonde kapitlet *Rasgifterna*: Alkoholism, skall jag här göra några utdrag. De komma alldeles lägligt just i dessa dagar.

Det heter kort och gott:

Syftet med detta kapitel är att påvisa att dipsomanen och den kroniske alkoholisten, evad det gäller man eller kvinna, borde förbjudas att alstra barn.

Vidare heter det: Den slutsats vi kommit till: att alkoholisten ej av någon anledning, varken teoretisk eller praktisk, längre kan tillåtas sätta barn i världen, är den nykterhetsreform, måhända den enda, om vilken alla äro fullständigt överens. Den är vidare den mest radikala som

Försvunnen!

inom kort är inflammation i hals och mun ävensom dålig smak och andedräkt om Ni alltid använder F. Paulis Azymol m. vätesuperoxid. Läkare förorda F. Paulis Azumol.

kan åstadkommas inom området för den praktiska politiken och den är synnerligen lätt att sätta i verket. Hittills har den på ett beklagligt sätt försumrats av samhällsförbättrare och socialt intresserade personer av skilda åskådningar.

Bevisen för att alkoholen är ett rasgift.

Man har genom en mängd experiment fått fram att en hel del andra gifter inverka ytterst menligt på barnen, men främst står alkoholgifvet. Jag skall här anföra några av dessa undersökningar. Det heter: Doktor Sullivan, som beaktat den påtagligt större faran av alkoholism hos modern, då vi här ha en inverkan på fostret av den förgiftade näringen — moderns blod — har anställt egna efterforskningar. Han fann att — — — av 600 barn till 120 alkoholister 335 (55,8 procent) dogo vid späda ålder eller voro dödfödda, att flera av dem som fingo leva voro själsligt defekta* och att icke mindre än 4,1 proc. voro epileptiska (hade fallandesot). Flera av dessa kvinnor hade kvinnliga släktingar, systrar eller döttrar, som voro nyktra och gifta med nyktra män. Jämförde man dödligheten bland barnen till de nyktra mödrarna med dödligheten bland barnen till de kvinnliga alkoholisterna, så fann man, att den förra var 23,9 procent, den senare 55,2 procent, d. v. s. nära två och en halv gång så stor. Man iakttog vidare, att i alkoholistfamiljerna förekom en progressiv ökning med avseende på dödligheten från de tidigare till de senare födda barnen.

Så långt doktor Sullivan.

En annan läkare, doktor Claye Shaw, förklarade inför en kommitté med anledning av fysisk urartning: "Vi ha supiga mödrar och antingen missfall eller degenererade barn".

Det är just här det oerhörda svaret ligger! Fädernas synder straffas på barnen allt intill tredje och fjärde led!

För mig finnes intet mera upprörande än att se dessa supiga, urartade individer sätta barn in i världen och som enda arv ge dem en förstörd kropp och en förstörd själ!

Här hjälper intet annat än internering av alkoholister och förebyggande av möjligheten att allt fort sätta nya släktled av degenererade in i världen.

Men inte heller hjälper upprepade fängelsestraff och böter för dessa vanedrinkare — och doktor Branthwaite (engelsman) säger: det är faktiskt hopplöst att tänka förbättra någon enda. Detta belyser tillräckligt lämpligheten av upprepade fängelsestraff för "vanedrinkare"; detta straff är oförsvarligt och omänskligt, säger han.

Jag skulle kunna fylla Morgonbris' spalter med bara citat ur officiella un-

dersökningar om "folkfördärvaren alkohol". Så gott som alla läkare äro eniga om att det är "en våda, som fortplantningen av ett släkte av alkoholister och imbecilla medför", som professor David Ferrier, specialist på hjärnans område, säger.

(Och hur många otaliga gånger har jag ej i mina föredrag då jag behandlat alkoholpunkten i vårt politiska dagsprogram sagt detsamma?)

Till all lycka äro ännu så länge kvinnorna ej hemma hos oss i högre grad alkoholister, men anlag därtill saknas tyvärr icke, och farligast för avkomman är då mödrarna fortplanta alkoholgifvet till barnen.

I England, där kvinnodryckenskapen är ohyggligt stor, hade en kommitté hand om frågan, slutligen blev det tidsningspolemik och Londons stadsfullmäktige (County Council) visade sig därvid stå på samma låga nivå som många andra länders stympingar.

Det hela resulterade uti, säger en av de stridande, G. R. Sims: Vi skola få omkring fem hundra kvinnor, alla vanedrinkerskor, vandrande ur fängelse och i fängelse, en fara för krögaren, en plåga för polisen, ett dåligt exempel för de kvinnor de komma i beröring med, och oförhindrade att sätta barn i världen, vilkas små liv redan från första början äro förgiftade".

Vidare heter det: "Å andra sidan ha Londons stadsfullmäktige med sitt senaste handlingssätt gjort psykologin* en tjänst genom att visa, hur det är möjligt att förena det högsta mått av omänsklighet mot individen och nutiden med det högsta mått av oförrätt mot släktet och framtiden".

Och vad som gäller Londons stympingar — gäller nog i lika hög grad vårt eget kära Stockholm.

En illustration till slut av fängelsestraffets verkningar då det gäller vanedrinkare:

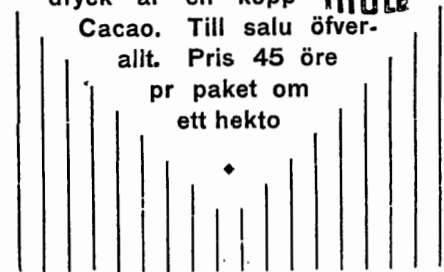
Dr Branthwaite säger i sin årsberättelse för 1906 att han hade ett fall då en flicka år 1881 vid femton års ålder dömdes till fängelse för dryckenskap och sedeslöshet. Under de följande tjugofem åren dömdes hon 115 gånger, och i januari 1906 skickades hon till en förbättringsanstalt. Två gånger försökte hon begå självmord".

Saleeby säger de skarpaste ord till Londons stadsfullmäktige med anledning av deras sparsamhetsteori — ord väl värda att höras: "Sparsamhet i sanning, när London år 1905 åtnjöt en inkomst av 559,000 pd st. på försäljningen av spritdrycker och utbetalade 8,000 pd st. till drinkares underhåll! Behövs det verkligen någon ursäkt för att vi än en gång förklara, att det kräves en

* Läran om själsforskningen och den andliga utvecklingen hos människan.

Lefnadsglädje väckes hos barnen

om de få lämplig föda. Det bästa man kan gifva dem som frukostdryck är en kopp THULE Cacao. Till salu öfverallt. Pris 45 öre pr paket om ett hekto

ny nationalekonomi, som lär att guldet är till för livets skull, icke livet för guldets skull? Med avseende på den offentliga missgärning, varom vi orda och genom vilken ett oberäkneligt mått av liv, närvarande och framtida, komma att fördäras och besudlas för en lumpen tvist om en spottstyver, kan man icke citera något lämpligare än Romeos* ord till apotekaren: "Se där ditt guld: ett värre gift för själen och mer ä mordiskt här i jämmerdalen än denna lumpna saft, som är förbjuden".

"Om denna protest — fortsätter förf. — sårar någon människas känslor kan jag icke hjälpa det. När det gäller tillkomsten av tusentals slösinta barn, betyder självaktningen hos personer av den art Georg Meredith** kallar den "godkända imbecillen" ej ett grand. Den väg vi nu vandra är en skam och en vanära för vårt folk och vår tid. Frågan är, hur snart vi ämna beträda en ny väg.

Denna skam kommer under alla förhållanden att gå till eftervärlden i form av tryckta ord såväl som i skepnad av unga barn, stämplade med degenerationsens tecken, för att låta kommande släkten ställa till oss den frågan: "Med så föga visdom!?" Och medan man allt mer och mer sprider denna skam, förbiseende det enda oomtvisliga medel, genom vilket lagstiftningen kan och bör hejda dryckenskapen, då ju alla andra medel, som sedan urminnes tider försökts, svikit, tvistas det om en s. k. nykterhetsåtgärd, som betraktar den frågan som livsviktig om penningarna skola överflyttas från den ena hörs till den andras, under det att man blundar för den i sanning livsviktiga frågan, som är frågan om livet. En åtgärd, som knappast visar något tecken till, varken i framställningen av densamma eller i deras yttrande, som givit dem sitt stöd, eller deras som motarbetat dem, att tanken på det kommande släktet någonsin ingått i de

* Romeo är hjälten i Shakespeares, den store engelske författaren, världsberömda drama "Romeo och Julia".

** Framstående engelsk författare.

* Andligen ofärdiga.

lagstiftandes begrepp. En åtgärd, som överlämnar barnens skyddande mot krogarna till de lokala myndigheternas godtycke. En åtgärd, som förvisso, vad den i övrigt må kunna åstadkomma, tycks liksom avsedd att befördra det hemliga superi bland kvinnorna*, som är liktydigt med att livsfrukten förgiftas innan den ännu skådat dagens ljus. Detta "mi fili" (mina söner) är vad som kallats praktisk statsmannavisdöm i nådens år 1908. Och för att okunnigheten och den avgudadyrkan, som tillber guldet i stället för den ende sanne guden, som är **Livet**, ej skulle låta något fattas, när de lade sista handen vid verket, tillkännagavs just vid denna tid resultatet av en kunglig kommitté, tillsatt för att undersöka och inberätta om tillverkningen och de olika förfalskningarna av whisky. Det har under flera år varit ett stående skämt, att ingen kan besvara frågan: "Vad är whisky?"

Jag vill då besvara frågan, och vi kunna hädanefter spara in på dylika kommittéer. Whisky är ett rasgift, och det är allt vad man för framtiden behöver veta därom. De som aldrig ämna bli eller ej längre kunna bli fäder eller mödrar, må göra som de behaga med whisky, så till vida som rashygienens mål har med saken att skaffa. De må gärna säga att deras personliga vanor äro deras ensak och angå ingen annan. Under inflytande av whisky tro de kanske också vad de säga. Men av dem som skola bli fäder och mödrar till ett kommande släkte är sådana ord löst tal. **Det är icke deras ensak, det är de oföddas sak; och vi, som föra de ofödda släktenas talan, äro skyldiga att säga det.**

Den tid skall komma, då man erkänner, att det finnes två olika grupper av verksamma personligheter inom samhället: de som upprätthålla det förflutna och alltid äro villiga att offra de levande för de döda, ja vad mer är, de ofödda för de döda. Deras slutliga öde skall bli hennes, som såg tillbaka på den skam och förstörelse som hon undgått. Hon förvandlades till en saltstod!

De andra äro de som ägna sitt liv och sina krafter åt framtiden, som känna sig villiga att utan tvekan offra de dödas intressen (de döda som ej längre ha några intressen) för de levandes och för de kommande släktenas, ja vad mer är, som gärna offra några få ovärdigas intressen för de många ännu oföddas, på det att dessa ofödda må bli värdiga. Låt de

* Denna kvinnornas dryckenskap, som är liktydig med nuvarande, blivande och eventuella mödrars dryckenskap, har tagit stark fart i England, fast den är så gott som okänd inom kolonierna. Det är vid själva hjärteroten som världsväldena anfrätas.

Arbetarebanken

döda begrava sina döda, låt dem som driva avgudadyrkan med de döda och de döende fråga sig själva, om det släkte, som nu lever, och det släkte, som kommer, icke behöva deras vördnad och deras tjänster. Icke förr än principer sådana som dessa erkännas skola vi rätt syssla med dryckenskapsproblemet, bland många andra problem, och för dess lösning bruka den intellektuella och moraliska upplysning, som sätter oss i stånd att nå allt högre liv, lika visst och lika oundvikligt som solljusets skapar allt liv på jorden".

Denna gripande maning till blivande fäder och mödrar att slunga alkoholgiften ifrån sig för att rädda kommande släkten åt livet, hör till de djupaste och allvarligaste maningar man kan få, och väl vore om våra mödrar, hustrur, systrar och döttrar inskräppte detta i sina sinnen och lärde förstå det oerhörda ansvar de åsamka sig genom att sätta degenererade människobarn i världen!

Denna maning må tjuda lika skarp till alla kvinnor f. o. m. de högst ställda och till de som kämpa sin hårda kamp mot nödens färor.

De rikas barn kunna dock, tack vare de lyckligare förhållanden under vilka de leva, lättare undgå de så skadliga följderna av alkoholgiften, början av alkoholdegenereringen kan lättas; däremot äro verkningarna i fattigmans hem rent upprörande.

Mödrar, hustrur, systrar, döttrar, upp till enig kamp mot människofördäraren Alkohol.

Kata D—m.

Ytterligare några blad ur: "Föräldraskap och Raskultur" skola följa.

Soc.-dem. kvinnornas samorganisations

i Sthlm styrelse sammanträder 3:dje fredagen i varje månad kl. 7 e. m. å Bryggeriarb.-förb. exp., Barnhusgatan 14. Ordfr. och korresp. fru A. Frösell, Upplandsg. 25. Allm. Tel. 122 45.

En arbetarhustru
borde icke köpa annan symaskin än

Solidar-Symaskinen,

som är den yppersta i handeln, av största fullkomning och ger största valuta. Vi bjuda fullaste garanti för att de med vårt firmamärke försedda maskinerna äro ett fabrikat, som på tekniskens nuvarande ståndpunkt är det högsta som kan uppnås och överträffas icke av något annat fabrikat. Särskilt förmånliga betalningsvillkor.

Symaskinsaffären **SOLIDAR**,
Vasagatan 52, STOCKHOLM.

Postsparbanken

Statens garanti. Motböckerna
gälla över hela riket.
Ficksparbössor tillhandahålles.

Avdelningskontoret: **Kungsgatan 60.**
Hemsparbössor kostnadsfritt.

Svenska Livränteförsäkringsbolaget

Framtiden.

Folkpensionering,
Folkförsäkring,
Livförsäkring.
Förmånligaste försäkringsvillkor.

Stockholms Folkbank

Huvudkontoret: Klarabergsgatan 23.

Kommendörsgatan 25.

Avdeln.-kontor: Barnhusgatan 16.

Fleminggatan 59 B.

Lidingö Villastad.

Depositions-Ränta } 4 1/2 proc.
Kapitalräkn.-Ränta }
Sparkasse-Ränta 4 proc.

Kassafack från kr. 5 pr år.

Kvinnan motarbetar sitt eget bästa

när hon avråder mannen att teckna försäkring å sitt eget eller bägge makarnas liv. På grund av mindre dödlighet ha kvinnor lägre premier i **DE FÖRENADE**. Premiefrielse vid sjukdom och olycksfall, m. fl. för-måner.

Kiruna soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möten 1:sta och 3:dje måndagen varje månad i Folkets Hus' lilla sal kl. 8,30 e. m. *Styrelsens n.*

Hälsingborgs soc.-dem. kvinno-klubb avhåller möte 1:sta och 3:dje onsdagen i månaden i Furutorpssalen kl. 8 e. m. Sjuk-kassan har uppbörd andra mötet i månaden. *Styrelsen.*

Gellivare soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte 1:sta och 3:dje måndagen varje månad kl. 4 e. m. Lokal: Nya Folkets Hus. *Styrelsen.*